

Грицюк С.А.

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ СУЩНОСТНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ДЕТСКОЙ ИГРЫ

Аннотация

Изучены теоретические вопросы особенностей игры как распространенного явления и понятия в ракурсе исследований гуманитарных наук. Определены специфические базовые характеристики присущие детской игре. Обусловлена важность необходимости познания существенных особенностей детской игры для успешного ее использования в педагогическом процессе.

Ключевые слова: игра, детская игра, признаки игры, структура игры, функции игры, виды игр.

Gritsyuk S.A.

Eastern European National University named after Lesya Ukrainka

PEDAGOGICAL VALUE OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF ESSENCE FEATURES OF CHILD'S GAME

Summary

The theoretical questions of features of game are studied as the widespread phenomenon and concept in foreshortening of researches of humanity sciences. Specific base descriptions are certain inherent to child's game. Importance of necessity of cognition of substantial signs of child's game is conditioned for her successful use in a pedagogical process.

Keywords: game, child's game, signs of game, structure of game, functions of game, types of games.

УДК 378.633:001.76

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Гуцол В.В.

Вінницький національний аграрний університет

Стаття присвячена розгляду ролі особистісно-спрямованої освіти в сучасному суспільстві, яка полягає у формуванні гармонійного розвиненої особистості, професійного нового типу, який має певні соціальні та моральні потреби, інтереси і цінності. Автор досліджує зміст, форми і методи сучасної творчих педагогічних технологій та аналіз педагогічних умов її реалізації. Модульно-рейтингова технологія навчання і контролю знань вже міцно ствердилась у навчальній практиці. Зазначена технологія актуальна для сучасного періоду, вона передбачає систематичність і неперервність вивчення навчального матеріалу в комплексі (теорія, практика, аналіз, узагальнення), формує цілісне сприйняття матеріалу й залучає студентів до елементів наукової організації індивідуальної навчальної роботи. Автор розглядає як приклад систему інноваційного забезпечення навчального процесу під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу у Вінницькому національному аграрному університеті включено модульно-рейтингову систему навчання й оцінювання, технологію ігрової навчальної діяльності, бригадну технологію, роботу в динамічних парах, роботу в малих групах.

Ключові слова: педагогічні технології, неперервність вивчення навчального матеріалу; індивідуальна навчальна робота; наукова організація, рейтингова система.

Постановка проблеми. Соціальні-економічні перетворення, що відбуваються в Україні, зумовили необхідність оновлення системи освіти у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Для забезпечення належного рівня професійної підготовки майбутніх фахівців, які можуть гнучко перебудувати напрями і зміст своєї виробничої діяльності в зв'язку зі зміною вимог ринку праці, необхідно застосовувати нетрадиційні підходи до навчання та виховання молоді. Доцільним вбачається необхідність багатопланового вдосконалення процесу професійної підготовки студентів на основі системного впровадження сучасних освітніх технологій, що забезпечить майбутнім фахівцям високий рівень загальної культури, професійну компетентність у конкретному соціальному середовищі, здатність творчо й ефективно діяти в нестандартних ситуаціях.

Аналіз попередніх досліджень засвідчує, що низкою важливих теоретичних і методологічних проблем інноватики та педагогічних технологій, зокрема, опікувались В.П. Безпалько, В.І. Бондар, С.У. Гончаренко, Р.С. Гуревич, І.М. Дичківська, М.В. Кларін, Д.Г. Левітес, Г.К. Селевко, С.О. Сисоєва, В.О. Сластьонін, Є.М. Полат, О.М. Пехота, В.Ф. Шаталов.

Метою даної статті є висвітлення основних проблем впровадження інноваційних педагогічних технологій у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан соціального, економічного й політичного розвитку суспільства характеризується варіативністю, нестабільністю, діалогічністю між культурних і міжособистісних зв'язків. Тому педагогічна технологія сьогодення стає інноваційною лише тоді, коли використовується як фактор конкурент-

ної переваги (фактор успіху в тій чи іншій сфері), моделюється та впроваджується з урахуванням кон'юнктури ринку [1, с. 26]. Отже, інноваційним можна визначити ті педагогічні технології, що спрямовані на задоволення актуальної потреби системи освіти, спираються на використання нових знань, базуються на мотивації суб'єктів педагогічної діяльності, мають метою подолання наслідків деструктивних процесів у системі освіти або виведення закладу освіти на більш високий конкурентоздатний рівень.

Інноваційні педагогічні технології (ІПТ) відображають особливості сучасної системи фахової підготовки; необхідність практичної орієнтації усієї системи підготовки фахівців, які мають мати не тільки знання, а й уміння та навички; індивідуальні переваги, самостійність вибору форм занять, багатоваріантність, альтернативність, багатоаспектність; перспективність на основі врахування тенденцій розвитку суспільства соціального прогнозування; розвиток у студентів методологічного мислення, здатності до здорового ризику, розвиток уяви й усього комплексу творчих здібностей, підвищення ролі студента в навчальному процесі, переміщення центру навчального процесу від викладача до студента.

Інноваційні педагогічні технології мають формувати множинність суб'єктних картин світу та забезпечувати особистісний розвиток, смислопошуковий діалог. Сутність інноваційних технологій навчання полягає в органічному сполученні вивчення власних ускладнень із навчанням новим засобом і способом такого вивчення, що насамкінець виражається в діях, спрямованих на подолання цих ускладнень [2, с. 40].

Узагальнення наукових досліджень за проблемою інноватики в цілому та педагогічної інноватики зокрема дозволяє визначити такі якісні характеристики інноваційності сучасних педагогічних технологій:

- випереджувальний характер, сутність якого полягає в тому, щоб своєчасно підготувати людину до успішного функціонування в соціокультурних умовах, що постійно ускладнюються;

- особистісно орієнтований характер, що ґрунтується на суб'єкт – суб'єктних відносинах, поширює міру свободи, індивідуальних переваг та освітніх траєкторій, утворює самоактуалізацію, саморозвиток особистості викладача та студента;

- спрямованість на формування множинності суб'єктних картин світу, смислопошукове структурування особистісних знань;

- опора на сукупність інформаційно-знаннєвих систем, що виконують аналітико-оцінювальні функції стосовно інших інформаційних систем; спрямованість на організацію самостійної пізнавально-пошукової діяльності студента на основі розвитку навичок самоспостереження, самопізнання, рефлексії, самоосвіти;

- визнання технологій як системоутворюючого чинника практичного перетворення системи навчання в закладі освіти.

Як бачимо, інноваційність педагогічних технологій визначається не конкретикою нових способів і форм організації навчального процесу, а методологією, що закладена в основу тієї чи іншої технології. Саме тому до інноваційних можуть бути віднесені лише ті, що спрямовані на організацію самостійної пізнавальної пошукової діяльності студентів на основі розвитку навичок самоспостереження, самопізнання, рефлексії, самоосвіти, тобто наявна свідомо відмова від ретрансляції знань, орієнтації на систему знань як основу освітньої ідеології. Впровадження інноваційного підходу в реальній педа-

гогічній діяльності забезпечує комплекс вирішення багатьох актуальних проблем системи професійної підготовки майбутніх фахівців, сприяючи подоланню розбіжностей між змістом навчання та реальною виробничою діяльністю; посиленню особистісного розвитку студентів; переходу від керівництва активністю студентів до самодетермінації.

Уведення ІПТ на основі сучасного розуміння освітнього процесу вимагає від викладача аналізу освітньої ситуації, проектування її розвитку, експортування проекту (моделі), програмування, реалізації проекту, контролю та корекції освітньої практики, експертизи результатів. Доля педагогічних інновацій в педагогічних ВНЗ досить часто залежить від становлення суб'єктності викладача. Опанування нової технології – це не стільки інтелектуальне прийняття й дидактичне пророкування, скільки особистісне оцінювання та інтерпретація. Саме тому особистісна невідповідність викладачів до використання нововведень у навчальному процесі і стає головною перешкодою впровадження інноваційних педагогічних технологій у сучасній професійній освіті [3, с. 234].

Ефективність реалізації сучасних інноваційних методів навчання майбутніх фахівців передбачає перехід від дидактичної системи «зарегламентованості» навчально-пізнавальної діяльності студентів до оновленої системи, що забезпечує розвиток творчого і критичного аспектів їхнього мислення, аналітичне ставлення до змісту навчання, стимулювання продуктивного підходу до майбутньої виробничої діяльності.

Необхідність визначення методологічних основ проектування та впровадження інноваційних педагогічних технологій обумовлює чітке визначення вихідних методолого-теоретичних позицій, до котрих ми відносимо такі:

- інноваційні педагогічні технології не можуть розглядатися поза конкретним культурним контекстом, мають сприяти засвоєнню культурних універсалій, системи «мов» культури, виявленню домінуючих ідей і цінностей, виступати стимулом пізнання;

- оцінка ефективності ІПТ відбувається в умовах досить нестабільної ситуації навчально-виховного процесу закладу освіти й тому може бути схарактеризована з позицій синергетичного підходу. Інноваційна технологія як система має бути відкритою для взаємодії та взаємообміну інформацією та «енергією» з навколишнім середовищем, повинна забезпечувати свободу вибору, розвиток і саморозвиток студента. Комплекс інноваційних технологій виступає як самотрансформуючий засіб практичного перетворення системи навчання в педагогічному ВНЗ, виконує роль системоутворюючого чинника інноваційного перетворення того середовища, з яким безпосередньо пов'язаний заклад освіти;

- інноваційні технології мають забезпечувати можливість особистісної орієнтації освіти. Це розуміється як установка на формування особистісних знань, їхню структурну організацію. Чим вища структурна організація знання, тим ясніша людині система власних поглядів. Відповідно до проблеми формування особистісного знання загострюється питання особистісних поглядів викладача, що впливають на студента. Крім того, всі суб'єкти педагогічного процесу мають свою власну точку зору на функціонування освітньої системи й тому намагаються внести в процес освіти свої корективи. Специфіка й полягає в тому, щоб передбачити цю активність, сприяти зацікавленому підходу всіх до освітнього процесу. Практично це означає те, що у

викладача має бути право на проектування педагогічних технологій. Таке саме особистісне право має бути й у студента.

Палітра освітніх технологій надзвичайно різноманітна. Вибір тієї чи іншої педагогічної технології зумовлений сучасним розумінням цього поняття, усвідомленням необхідності цілеспрямованих змін щодо перетворення компонентів або функціонування організацій, сукупності елементів чи операцій, котрі відбуваються відповідним чином, та у певній послідовності яких складається педагогічний процес чи окрема його частина, що супроводжується постійним привнесенням у систему навчання і виховання принципово нових елементів, що базуються на мотивації суб'єктів педагогічної діяльності.

Використання комплексів різноманітних конкретних форм організації навчання з реалізацією їх у рамках колективної навчально-пізнавальної діяльності із застосуванням сучасних освітніх технологій є актуальним для навчальних закладів.

Так, наприклад, до системи інноваційного забезпечення навчального процесу під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу у Вінницькому національному аграрному університеті включено модульно-рейтингову систему навчання й оцінювання, технологію ігрової навчальної діяльності, бригадну технологію, роботу в динамічних парах, роботу в малих групах.

Модульно-рейтингова технологія навчання і контролю знань вже міцно ствердилась у навчальній практиці. Зазначена технологія актуальна для сучасного періоду, вона передбачає систематичність і неперервність вивчення навчального матеріалу в комплексі (теорія, практика, аналіз, узагальнення), формує цілісне сприйняття матеріалу й залучає студентів до елементів наукової організації індивідуальної навчальної роботи. Ця підготовка припускає широке використання факультативних форм підготовки [4, с. 26].

Навчання включає активну участь на практичних заняттях, виконання лексико-граматичних вправ, розмовні теми, творчі розробки, написання модульних завдань і систему самостійних робіт.

У процесі вивчення предметів гуманітарного циклу використовуються пізнавально-дидактичні ігри, що можуть проводитися у вигляді копіювання наукових, культурних, соціальних явищ (кон-

курс знавців, конференція «Поле чудес» і т.д.) та у вигляді предметно-змістових моделей (наприклад, ігри-подорожі, коли потрібно розробити раціональний маршрут, використовуючи різноманітні карти; складання казок, тощо).

Бригадна технологія проведення заняття сприяє підвищенню активності групи й виділенню лідерів. Група розбивається на бригади. На занятті студентам дається певне завдання з теми (або кількох тем). Коли бригади завершують виконувати завдання, то консультант збирає відповіді й здає викладачу. Консультант відзначає виконання кожного завдання на екрані підведення підсумків. Потім кожен студент підходить до столу викладача та вибирає собі завдання з різних тем. Він може взяти картку більш високого рівня, за що одержує додатковий бал. Кожному необхідно взяти не менше трьох завдань, бажано з різних тем. Роботу оформлюють за таким зразком: група, прізвище, рівень, бригада, номер завдання. Остаточні результати будуть підведені лише до наступного заняття; під час підведення підсумків враховується робота консультантів зі студентами даної бригади. Консультанти одержують окремі завдання, також їм додаються бали за консультації. Така робота викликає значний інтерес у студентів, вони шукають відповіді в конспектах, можуть користуватися підручниками, одержати консультації.

Дуже широко використовуються під час практичних занять така педагогічна технологія, як робота у варіаційних парах, де кожен із партнерів навчає іншого, виступаючи в ролі вчителя, або робота в малих групах, коли йде спільний пошук рішення, проводяться дискусії, здійснюється взаємоконтроль.

Висновки та пропозиції. Завданням вищої школи на сучасному етапі є надання майбутньому фахівцю не тільки всіх необхідних знань, практичних навичок у предметній сфері, а й розвиток його здібностей як фахівця, духовних потреб і моральних принципів, допомога йому вдосконалити форми як професійного, так і особистісного самоствердження в суспільстві. Рейтингова система навчання заснована на оцінці знань за навчальними блоками в різних формах та урахуванням різних компетенцій студентів (від індивідуальних робіт до колективної роботи; письмова та усна робота; практичні завдання, які імітують майбутню професійну діяльність.

Список літератури:

1. Гуревич Р.С. Теоретичні і методичні основи організації навчання у професійно-технічних навчальних закладах. – К.: Вища школа, 1998. – 299 с.
2. Дудченко В.С. Инновационный метод: новая парадигма науки и практики // Социологические исследования. – 1996. – № 7. – С. 39-46
3. Слостенин В.А., Подымова Л.С. Педагогика: инновационная деятельность. – Изд-во 2-е, перераб. и доп. – М.: ИЧП «Издательство Магистр», 2004. – 310 с.
4. Андросук А.О., Задорожна О.М. Рейтингова технологія навчання у вищих та середніх закладах освіти. – Луганськ: Вид-во Східноукраїнського державного університету, 1997. – 52 с.

Гуцол В.В.

Винницкий национальный аграрный университет

ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ В СОВРЕМЕННОМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация

Статья посвящена рассмотрению роли лично-направленной образования в современном обществе, которая заключается в формировании гармоничного развитой личности, профессионального нового типа, который имеет определенные социальные и нравственные потребности, интересы и ценности. Автор исследует содержание, формы и методы современной творческих педагогических технологий и анализ педагогических условий ее реализации. Модульно-рейтинговая технология обучения и контроля знаний уже прочно утвердилась в учебной практике. Указанная технология актуальна для современного периода, она предполагает систематичность и непрерывность изучения учебного материала в комплексе (теория, практика, анализ, обобщение), формирует целостное восприятие материала и привлекает студентов к элементам научной организации индивидуальной учебной работы. Автор рассматривает в качестве примера систему инновационного обеспечения учебного процесса при изучении дисциплин гуманитарного цикла в Винницком национальном аграрном университета включено модульно-рейтинговую систему обучения и оценки, технологию игровой учебной деятельности, бригадную технологию, работу в динамических парах, работу в малых группах.

Ключевые слова: педагогические технологии, непрерывность изучения учебного материала; индивидуальная учебная работа; научная организация, рейтинговая система.

Hutsol V.V.

Vinnitsia National Agrarian University

INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN MODERN TEACHER EDUCATION

Summary

The article is devoted to examining the role of personal-directed education in contemporary society, which consists in forming of harmonious developed personality, professional of new type, who has definite social and moral needs, interests and values. The author investigates the contents, forms and methods of modern creative teaching technologies and analyses pedagogical conditions of its realization. Module-rating technology learning and knowledge control are strongly affirmed in educational practice. Said technology is relevant to the modern period, it provides systematic and continuity of learning material together (theory, practice, analysis, synthesis), forms an integral perception of the material and attracts students to the elements of individual scientific research work. The author considers the example of an innovative system of educational process at studying humanities disciplines in Vinnitsia National Agrarian University include module-rating system training and evaluation, technology game learning activities brigade technology work in dynamic pairs, work in small groups.

Keywords: educational technology, continuity of learning material; Individual academic work; scientific organization, rating system.